

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่ปี พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ผลิตบัณฑิตในสาขา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ออกไปรับใช้สังคมเป็นจำนวนมาก การพัฒนาและขยายกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำให้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยที่ท่าพระจันทร์ซึ่งมีประมาณ 50 ไร่ ต้องตกอยู่ในสภาพแออัดจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและขยายตัวของมหาวิทยาลัย จากสภาพความแออัดดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต้องขยายพื้นที่ไปยังศูนย์รังสิต ณ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ระหว่างกิโลเมตรที่ 41-42 ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,700 ไร่ เพื่อรองรับความต้องการขยายตัวของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวในสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ตามแผนงานของมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นต้นไป และจะขยายการสอนในชั้นที่สูงขึ้นเป็นลำดับในคณะและหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนนักศึกษาคณะต่าง ๆ ที่อยู่ในสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 2 ให้กลับมาศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ท่าพระจันทร์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528: 8) การขยายพื้นที่ไปยังศูนย์รังสิตนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตระหนักดีว่าย่อมก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่นักศึกษา จึงได้เตรียมบริการและสวัสดิการ ซึ่งได้แก่ หอพักนักศึกษา ศูนย์หนังสือ สหกรณ์ออมทรัพย์ หอสมุด โรงอาหาร สนามกีฬา ตลอดจนกิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ

ในการเตรียมบริการดังกล่าวหอสมุดนับว่าเป็นหน่วยงานบริการทางวิชาการที่สำคัญ เนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งส่งเสริมให้นักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก นอกเหนือจากฟังคำบรรยายในชั้นเรียน หอสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ อันได้แก่ หนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ตลอดจนโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์

ทุกชนิด ซึ่งให้ความรู้และทำให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยทั้งของนักศึกษาและอาจารย์ ทองสุขจึงถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญที่จะช่วยเสริมระบบการศึกษาแบบใหม่นี้ (นวนิตย์ อินทรามะ 2512: 18) อย่างไรก็ตามแม้จะกล่าวกันว่าทองสุขเป็นหัวใจและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาตั้งที่กล่าวแล้ว แต่ในสภาพความเป็นจริงนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังมิได้ใช้ทองสุขกันอย่างเต็มที่นัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีปัญหาในการใช้ทองสุขหลายประการ ดังงานวิจัยของวนิดา จินตนา นุรัตน์ (2523: 121) ซึ่งศึกษาปัญหาการใช้บริการทองสุขกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พบว่าในค่านอาคารสถานที่ นักศึกษามีความเห็นว่ายทองสุขตั้งอยู่ไกลจากแหล่งศูนย์กลาง อีกทั้งสถานที่คับแคบ ทางเดินภายในวถวน แสงสว่างไม่เพียงพอ และมีเสียงรบกวนจากภายนอก คำนครุภัณฑ์มีความเห็นว่า โต๊ะ-เก้าอี้อ่านหนังสือมีจำนวนน้อยและเก่าเป็นส่วนมาก ชั้นหนังสือสกปรก มีฝุ่นจับ สำหรับค่านหนังสือผู้ใช้บริการมีความเห็นว่าหนังสือสำรอง วารสาร หนังสือพิมพ์ มีจำนวนน้อย คำนเครื่องมือช่วยคนพบวบัตรรายการเรียงไว้ผิดที่มีสภาพเก่าและชำรุดมาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 สมศรี กীরติภูมิกุล (2528: 77-79) ได้ศึกษาความต้องการค่านบริการทองสุขคณะของอาจารย์และนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยผู้ใช้เห็นว่าหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมีไม่เพียงพอ หนังสือเล่มที่ต้องการมีบัตรรายการแต่หาตัวเล่มไม่พบ วารสารชื่อที่ต้องการมีไม่ครบทุกฉบับ ไม่ทราบว่ายทองสุขมีวารสารชื่อใดบ้าง และไม่ทราบวิธีค้นหายวารสารฉบับที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องถ่ายเอกสาร เสียบ่อยควย

สำหรับผู้ใช้วิจัยมีความเห็นว่า แม้ผลการวิจัยของทองสุขทั้ง 2 แห่งดังกล่าวในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พบว่าผู้ใช้ทองสุขประสบปัญหาในการใช้ทองสุข แต่ก็สามารถแก้ปัญหาลงได้บ้าง โดยไปใช้ทองสุขอีก 6 แห่งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ เว้นแต่ทองสุขมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพียงแห่งเดียว ถ้าผู้ใช้มีปัญหาในการใช้ทองสุขยอมไม่มีทางเลือกไปใช้ทองสุขอื่นใด หรือถ้ามีการเดินทางไปใช้ทองสุขที่ท่าพระจันทร์ยอมไม่สะดวกและเสียเวลาในการเดินทางมาก อีกประการหนึ่งการที่ยทองสุขมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตเป็นทองสุขตั้งใหม่ที่ต้องให้บริการแก่อจารย์จำนวน 69 คน นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 338 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 2,578 คน อาจมีผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรทองสุขบ้าง เนื่องจากผู้ใช้บริการมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่ง

ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยบัมกัมให้นักศึกษาปีที่ 1 ทุกคน ต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เป็นอาคารชั้นเดียว ตั้งอยู่ในที่โล่ง ต้นไม้ที่โหรงรงงามมีจำนวนน้อย อีกทั้งการที่ห้องสมุดเปิดให้บริการแก่นักศึกษานอกเวลาราชการ ในวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 16.30 - 19.30 น. ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ห้องสมุดได้ เนื่องจากห้องสมุดมิได้ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น อาจเป็นปัญหาเพียงบางส่วนเท่านั้น จึงทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดนี้สนใจที่จะรวบรวมปัญหา และศึกษาปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนความต้องการและความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ห้องสมุด เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

แนวเหตุผล

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดด้านบริการต่าง ๆ วัสดุการอ่าน ตลอดจนอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ที่ห้องสมุดจัดให้ ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดไม่สามารถสนองความต้องการของนักศึกษาได้อย่างเพียงพอ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยจะศึกษาสภาพการใช้ ความต้องการและปัญหา ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนในภาค 2 ปีการศึกษา 2531 โดยไม่จำกัดเพศและวัย ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบชนิดแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Systematic Sampling) คือ แจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาจำนวน 9 คณะ โดยการคัดเลือกจากทะเบียนรายชื่อนักศึกษา จากลำดับเริ่มต้นที่กำหนดแล้ว วนไป 7 ลำดับไปเรื่อย ๆ ของทุกคณะ รวม

346 คน คิดเป็นร้อยละ 13.42 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด (การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
ดูหน้า 46)

ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้ง ๆ ที่มีนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตด้วย แต่ไม่นำมาเป็นประชากรในการศึกษา ทั้งนี้เพราะนักศึกษา 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในรายวิชาที่เรียน และจำนวนของประชากรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รายวิชาที่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และจำนวนนักศึกษามีเพียง 338 คน ในขณะที่รายวิชาที่นักศึกษาระดับปีที่ 1 เรียน เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปเหมือนกันทุกคณะ และจำนวนนักศึกษามีถึง 2,578 คน ซึ่งจากข้อแตกต่างข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแยกต่างหากโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหาในการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้ทั้ง 2 กลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งของไทยและต่างประเทศ
2. ศึกษาสภาพความเป็นจริง ตลอดจนการจัดเสนอบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยการสำรวจและศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์
3. รวบรวมปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์
4. สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น

4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ลักษณะเฉพาะของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 สภาพการใช้และความต้องการในการใช้ห้องสมุด
- ตอนที่ 3 ปัญหาในการใช้ห้องสมุด
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและขอเสนอแนะ

5. ทดสอบแบบสอบถามกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อนำผลมาปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์
6. รวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาจำนวน 346 คน โดยได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บคืน รวมทั้งแจกและเก็บคืนด้วยตนเองด้วย
7. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษา PASCAL ในการประมวลผลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์
8. นำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วในรูปตาราง และคำบรรยายประกอบตาราง
9. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย พร้อมทั้งขอเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ทราบการใช้ ปัญหา ความต้องการและข้อคิดเห็นที่มีต่อการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการหาวิธีการที่จะนำมาใช้ในการแก้ไข้ปัญหา และปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ ตรงกับความ ต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดให้เหมาะสมต่อไป

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

วัสดุการอ่าน หมายถึง หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง วิทยานิพนธ์ นวนิยาย เรื่องสั้น เอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาค คู่มือการศึกษา และแผนที่